

Napels in cijfers

1

euro betaal je in een bar voor een 'caffè' aan de toog, in ieder geval nog in Cilento; in Napels en aan de costiera kost hij vaak €1,20.

2

keer in haar bestaan won de SSC Napoli de 'scudetto', het kampioenschap in de Italiaanse eredivisie Serie A. Het Turijnse Juventus won deze titel al meer dan 30 keer.

4

dagen streden de Napolitanen gedurende de 'Quattro Giornate di Napoli' tegen de Duitse bezetter. Die begon op 30 september 1943 aan zijn aftocht. Een dag later trokken de geallieerden Napels binnen.

4,20

euro kost een dagkaart voor metro 1. Daarvoor reis je niet alleen van A naar B, maar kun je ook onderweg op 11 stations zo'n 200 kunstwerken van meer dan 100 kunstenaars bewonderen.

6

maanden bestond in 1799 de Repubblica Napoletana. Al in juni van dat jaar heroverde de Bourbonkoning Ferdinand IV de macht en liet honderden republikeinen executeren, gevangenzetten of verbannen. De stad verloor bijna haar gehele jonge intellectuele elite.

50

km/uur was de snelheid waarmee in 1839 de eerste trein van Napels naar Portici reed. Ook in Nederland reed in 1839 de eerste trein, van Amsterdam naar Haarlem.

90

getallen omvat de Napolitaanse 'smorfia', die aan ieder getal een vaste betekenis toekent om bij de lotto dromen in cijfers te kunnen omzetten, bijvoorbeeld 19 - het lachen, 45 - de wijn, of 90 - de angst.

430-480

°C bedraagt de temperatuur in het binnenste van een traditionele houtoven voor pizza's. Een normale gas- of elektrische oven komt maar tot de helft.

450

historische kerken zijn er in Napels. Dat is tenminste het aantal dat de UNESCO registreerde, het onofficiële cijfer ligt hoger. Alleen Rome telt nog meer kerken.

485

m is het hoogteverschil tussen de haven (zeeniveau) en het hoogste punt van de stad, de Collina dei Camaldoli.

500

kg afval produceert een inwoner van Napels gemiddeld per jaar, dat is vrijwel net zoveel als in Nederland.

1281

m hoog is de Vesuvius.

1700

ha meet het historische centrum van Napels. Daarmee bezit het de grootste oude binnenstad van Europa, die een kleine 15% van de totale oppervlakte van de stad inneemt. Ter vergelijking: het Amsterdamse stadsdeel Centrum meet iets meer dan 800 ha.

10.000

euro was in 2020 het bruto jaarinkomen van 37% van de Napolitanen, landelijk ligt dat percentage op 30. In Nederland bedroeg het bruto jaarinkomen in 2020 €32.400.

240.000

mensen stierven in 1656 aan de pest - meer dan de helft van de toenmalige 450.000 Napolitanen. Het aantal inwoners van de stad kwam in die tijd overeen met dat van Parijs!

7691
mensen wonen op 1 km²;
in Amsterdam zijn dat er
4802.

Het kompas van Napels

15 manieren om je onder te dompelen in de stad

#2 Sober en weelderig – Santa Chiara en Chiostro Maiolicato

#3 Ambachtelijk – de kerststallen van San Gregorio Armeno

#4 Licht in de duisternis – Caravaggio's Madonna

#5 Een theater onder je bed – Napoli Sotterranea

#1 Gezichten van een stad – de Spaccanapoli

#6 Het geluid van Napels – rond de Piazza Bellini

#15 Oudheid van dichtbij – Pompeï unplugged

#7 Kunst aan het einde van de tunnel – metrolijn 1

#14 Grijze eminentie – de Vesuvius

#8 Blozen om de oudheid – Museo Archeologico Nazionale

#13 Stadspark met octopus – Villa Comunale en aquarium

#12 Magische tijden – Castel dell'Ovo

#11 Napels' grootste – Piazza Plebiscito

#10 Schoonheid in het park – Nationaal Museum Capodimonte

#9 Mannelijke maagden – I Vergini in La Sanità

live gespeeld op straathoeken en tal van podia. Daarbij kan de muziek traditioneel en akoestisch zijn, zoals *O sole mio*, maar ook experimenteel, zoals de elektronische klanken van de jonge muziekscene in de stad.

▶ OM TE LUISTEREN

Muziektips:

Almamegretta: *Senghe*
Pino Daniele: *Ricomincio da 30*

Daniele Sepe: *Capitan Capitone e i fratelli della costa*

Straat als een toonladder

De **Via San Sebastiano 1** staat al eeuwenlang bekend als muziekstraat. Vroeger werden in de werkplaatsen nog instrumenten gebouwd, ondertussen zijn de meeste winkels in elektronica gespecialiseerd. Van digitale kabels tot vioolsnaren, hier vindt de muzikliefhebber alles wat zijn hartje begeert.

Boven aan de Via San Sebastiano bevindt zich rechts in de Via San Pietro a Majella het **conservatorium 2**, met ertegenover de **Piazza Bellini**. Veel beroemde muzikanten studeerden aan dit oudste conservatorium van Europa, verborgen achter de muren van het voormalige klooster van San Pietro a Majella. Zelfs Mozart en Beethoven kwamen hier op bezoek. Het instituut werd in 1806 na een fusie van vier reeds bestaande muziekscholen opgericht om weeskinderen en kinderen uit arme gezinnen te onderwijzen in de kunst, de muziek, het schrijven

en barmhartigheid. Daarbij werd in de 19e eeuw speciale aandacht geschonken aan de muzikale opvoeding.

Een zonnig lied en meer beroemdheden

Aan het conservatorium doceerde onder anderen Alessandro Scarlatti en studeerden Pergolesi, Puccini, Cimarosa, Vincenzo Bellini en Giovanni Capurro, die later de tekst voor het wereldberoemde lied *O sole mio* (Napolitaans voor 'Mijn zon') zou schrijven. De naar omvang en kwaliteit unieke muziekbibliotheek huisvest historische documenten uit de afgelopen twee eeuwen. In de zalen worden Martucci- en Scarlatticoncerten gegeven.

Achter Bellini's rug

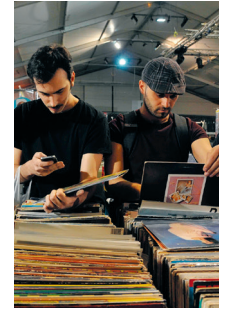
Vincenzo Bellini kijkt vanaf zijn sokkel op de gelijknamige piazza in de richting van de Via Costantinopoli. Daar, in **Bar dell'Epoca**, ontmoeten zowel de traditionalisten als de vrienden van het Napolitaanse lied en bijvoorbeeld ook de jazzsaxofonist Daniele Sepe elkaar om meer of minder improvisieerd intieme presentaties van hun zang-, gitaar- of spreekvaardigheid te geven. Het moderne leven speelt zich echter af achter de rug van de beroemde componist. In de cafés ontmoet de muziekscene van de stad elkaar.

Muziek luisteren op de Vomero

Door de crisis in de muziekindustrie zijn veel kleine muziekwinkels uit de oude stad verdwenen. Voor een ruim aanbod aan Napolitaanse en Italiaanse muziek moet je met metrolijn 1 naar de Piazza Vanvitelli op de Vomero gaan. Hier kun je bij **Fonoteca** niet alleen muziek beluisteren en kopen; de mix van muziekwinkel, café en restaurant is een ware bezoekersmagneet. Druk is het er vooral 's middags, rond aperitief tijd in de vroege avond en bij speciale evenementen als optredens van djs.

→ OM DE HOEK

Een populair lunchtrefpunt onder kunstenaars, musici en studenten is **Osteria La Cantina di Via Sapienza 1**. Al meer dan 100 jaar worden daar in het souterrain lekkere en goedkope Napolitaanse gerechten geserveerd. Probeer eens de *parmigiana di melanzane*.

Ook in Napels is het goede oude vinyl aan een comeback bezig

Zowel **Bar dell'Epoca** als zijn uitbater luisteren naar de bijnaam 'Peppespritz'. Het waarom wordt al snel duidelijk als je je onder de bezoekers mengt: eigenaar Peppe schonk de *spritz* al in glazen van de stad verkrijgbaar was en nog niet overal in de stad relatief onbekend was. Misschien dat hij daarom bij hem het best smaakt. Neem er ook een – je betaalt er maar €2 voor.

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Conservatorium (Conservatorio San Pietro a Majella) 2: Via S. Pietro a Maiella 35, tel. 081 56444 11, ma.-za. 9-13 uur, concerten en soms rondleidingen zie sanpietroamajella.it.

Bar dell'Epoca: Via S. M. Costantinopoli 82, dag. 8-24 uur, zo. alleen 's ochtends, in het weekend vaak livemuziek.

Fonoteca: C 4, Via Morghen 31, fonoteca.net, ma.-do. 12-1, vr.-za. 12-2, zo. 18.30-1.30 uur, ▶ blz. 99.

ETEN EN DRINKEN

Osteria La Cantina di Via Sapienza 1: Via Sapienza 40, tel. 081 4590 78, ma.-za. alleen lunch, €. De trendy bistro **L'etto 2** (Via S. M. di Costantinopoli 102, tel. 081 19 32 09 67, ettoexperience.it, dag. 12.30-15.30, 19.30-24 uur, €€), Frans voor 'Het ons', combineert tientallen ingrediënten in gezonde en fancy bowls.

Uitneembare kaart: F/G 2 | Metro: Dante, naar de Vomero: Vanvitelli

Museumlandschap van Napels

Musea, kloosters, kerken, tuinen, opgravingen, palazzi – Napels heeft alles. Bij 3000 jaar stadsgeschiedenis vervagen de scheidslijnen tussen architectonisch omhulsel en museale inhoud en dat levert prikkelende contrasten op: hedendaagse kunst woont in Napels in barokke paleizen – bijvoorbeeld in het PAN (M D 5) of het MADRE (M H 1). Kerken zijn opgravingsterreinen, schilderijenmusea en schatkamers, en het archeologisch museum (M F 1) exposeert geregeld hedendaagse kunst. Daarnaast telt Napels nog vier nationale musea (Capodimonte, San Martino, Palazzo Reale, Museo della Ceramica) en is het oude centrum UNESCO Werelderfgoed. Ook in onze 21e eeuw kan Napels zich dus nog steeds staande houden als kunst- en cultuurstad: de hedendaagse kunst daalt er zelfs af in de metro.

PRAKTISCHE TIPS

Kaartjes: veel instellingen verlenen op vertoon van een identiteitsbewijs gratis toegang aan jongeren onder de 18 jaar, terwijl 18- tot 25-jarigen €2 betalen. Voor speciale tentoonstellingen betaal je een toeslag. Nationale musea zijn elke eerste zondag van de maand voor iedereen gratis toegankelijk.

Artcard: met de **Napoli City Card** (3 dagen geldig, €21, met korting €12) is je bezoek aan de eerste drie nationale musea gratis, daarna krijg je steeds ongeveer 50% korting; ook privé-musea geven kortingen en het openbaar vervoer in de stad is met de kaart gratis (campaniartcard.it, te koop via de Artcard-app, in de musea en op het station bij de informatiebalie van Artcard).

Praktisch: toegang tot musea tot 60 tot 90 minuten voor sluitingstijd. Grote musea bieden audioguides, informatie over apps en tickets via de website, en hebben vaak een cafeteria en boekwinkel. In Capodimonte, San Martino en het MANN zijn sommige afdelingen alleen op bepaalde uren en dagen geopend. Ticketreservering (€1,50 tot €2 extra) op coopculture.it.

Plastic is ART: Plart is volledig gewijd aan deze 20e-eeuwse kunststof

Op het toneel van het leven

Muziek en theater zijn in Napels alomtegenwoordige kunstvormen, ook in het gewone dagelijkse leven. Let er eens op hoe een Napolitaanse huisvrouw in joggingoutfit met een sigaret in haar mond de trap veegt ... Het leven is een toneel, waarop het bestaan wordt geënceneerd – nu eens dramatisch, dan weer met humor en zelfspot. Maar nooit hebben de Napolitanen zich nederig aan hun lot – of aan hun heersers – onderworpen.

Riviergod voor migranten

Piazzetta Nilo/Largo Corpo di Napoli

M kaart 2, G 2/3
Waar de Piazzetta Nilo ophoudt en de Largo Corpo di Napoli begint, is in het gewoel van de Spaccanapoli nauwelijks vast te stellen. Wel duidelijk zichtbaar is de baardige marmeren man op zijn stenen sokkel. Hij stelt de riviergod Nijl voor en dat maakt hem bijzonder. Toen zich hier 2000 jaar geleden handelaren uit Alexandrië vestigden, werd hun nederzetting Nijlkolonie genoemd. Ter herinnering aan hun verre vaderland richtten ze het monument op voor de god met zijn hoorn des overvloeds, sfinx, en zijn voeten op een krokodillenkop. Voor ons is de Nijl het symbool van een stad die sinds haar stichting een smeltkroes is van mensen die naar hier kwamen om een nieuw bestaan op te bouwen. Net als de straathandelaren aan de voet van het beeld.

Metro: Dante

Schrijn voor SSC-fans

Bar Nilo

M kaart 2, G 2
Tegenover het Nijlbeeld hebben de broers Bruno en Paolo in hun bar een monument opgericht voor de legendarische voetballer Diego Armando Maradona in de vorm van een schrijn met een echte handtekening en nog echter haar, dat hun vader Antonio hem eens uittrok toen Maradona nog de ster van SSC Napoli en een vaste bezoeker van Bar Nilo was.

Bar Nilo, ► blz. 91

Ruim baan voor de toekomst

Piazza Municipio

M F/G 4/5
Dit plein moest het nieuwe architectonische uithangbord van het hedendaagse Napels worden: een voetgangerszone tot aan de zee waarin de diverse bouwstijlen eromheen harmonieus samengaan. Van het stadhuis op de achtergrond loop je via het Palazzo San Giacomo met zijn Neptunusfontein een 500 m lange panoramastraat af tot het Stazione Marittima aan de haven. Maar hoe kleiner de bomen, des te groter de kritiek op de stenen vlakke waar het in de zomer een sauna is. Dit moet worden opgelost met meer groen – volgens liefhebbers van architectuur.

Een blok verder is in het **Museo Mediterraneo (MAMT)** een multimediale permanente tentoonstelling gewijd aan Pino Daniele. Het plotselinge overlijden van deze muzikant dompelde in januari 2015 de stad in een collectieve rouw. Meer dan honderdduizend fans namen afscheid van hem tijdens een rouwplechtigheid op de Piazza Plebiscito. Als bijna geen ander bracht Daniele in zijn songs het wezen en de gevoelens van de Napolitanen tot uitdrukking.

'Pino Daniele Alive' / Museo della Pace, Via Depretis 130, via tel. 081 552 30 33

Tragische liefde

Castel Nuovo

M G 5
Aan de andere kant van de piazza verzacht enkel het marmeren renaissance-reliëf boven de toegangspoort de massiviteit van de burch Maschio